

POST MODERN BİR TEORİ OLARAK YAPILANDIRMACILIK: FELSEFESİ, KABULLERİ VE SOSYAL HİZMETTE KULLANIMI

CONSTRUCTIVISM AS A POST MODERN THEORY: ITS PHILOSOPHY, ACCEPTANCE AND USE IN SOCIAL WORK

Dr. Melike YALÇIN

Bağımsız Araştırmacı, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara/Türkiye
ORCID No: 0000-0002-2312-276X

Cite As Yalçın, M. (2021). "Post Modern Bir Teori Olarak Yapılandırıcılık: Felsefesi, Kabulleri Ve Sosyal Hizmette Kullanımı", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:6, Issue:25, pp:762-771

ÖZET

Yapılandırıcılık, sosyal hizmet için görece yeni bir yaklaşım olmakla birlikte sosyal hizmetin bilgi temelinde bulunan ekolojik yaklaşım, sistem yaklaşımı ve güçlendirme yaklaşımı gibi pek çok kurama ait ilke ve kavramı yansıtmaktadır. Özünde sanat, matematik, edebiyat, felsefe, sosyal ve davranış bilimlerinde kullanımı daha eskiye dayanan bu yaklaşımın, sosyal hizmetin temel kabulleriyle örtüşen pek çok ortak yönünün bulunduğu görülmektedir.

Bireylerin kendi gerçekliklerini çevreleriyle etkileşimleri sonucunda oluşturduğu epistemolojik bakış açısını içeren yapılandırıcılıkta, bireylerin söz konusu etkileşimlerinde bilişsel şemaları temelinde olayları yorumlama eğiliminde oldukları anlayışı vardır.

Sosyal hizmetteki bireyi çevresi içinde ele alan ekolojik bakış müracaatçıların gerçekliklerini oluşturmalarında çevrenin önemine işaret etmektedir. Bu kapsamda yapılandırıcılık, sosyal hizmette öne çıkan çevre-bilişsel yapı analizine uygun bir yaklaşımdır.

Ülkemizdeki sosyal hizmet literatüründe postmodern teorilerin kullanımını içeren çalışmaların daha az olduğu görülmektedir. Bu nedenle sosyal hizmetin bilgi temelinde katkıda bulunmayı amaçlayan bu makalede, postmodern yaklaşımlardan biri olan yapılandırıcılık teorisinin tarihsel ve felsefi süreçleri açıklanarak sosyal hizmetteki kullanımına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Postmodernizm, Yapılandırıcılık, Sosyal Hizmet

ABSTRACT

Although constructivism is a relatively new approach to social work, it reflects the principles and concepts of many theories such as the ecological approach, system approach and empowerment approach that are based on the knowledge of social work. It is seen that this approach, which is essentially used in arts, mathematics, literature, philosophy, social and behavioral sciences, has many common aspects that overlap with the basic assumptions of social work.

In constructivism, which includes the epistemological perspective that individuals create their realities because of their interactions with their environment, there is an understanding that individuals tend to interpret events on the basis of their cognitive schemes in these interactions.

The ecological view that deals with the individual in social work within its environment indicates the importance of the environment in forming the realities of the clients. In this context, constructivism is an approach suitable for environmental-cognitive structure analysis that stands out in social work.

It is seen that there are fewer studies involving the use of postmodern theories in the social work literature in our country. For this reason, this article, which aims to contribute to the knowledge base of social work, explains the historical and philosophical processes of constructivism theory, one of the postmodern approaches, and its use in social work.

Key words: Postmodernism, Constructivism, Social Work

1. GİRİŞ

Postmodernizmin ortaya çıkmasıyla birlikte, nesnel gerçekliğe dayalı pozitivist dünya görüşü sorgulanmaya başlamıştır. Postmodern bir meta-teori olarak yapılandırıcılık ise bilginin nasıl inşa edildiğine dair bir açıklama sunması açısından sosyal hizmet için önemli bir kuramdır. Bilimsel nesnellik ve pozitivism 19. ve 20. yüzyılın başlarında sosyal hizmet uygulamalarını etkilemiştir. Yapılandırıcılık gerçekliğin farklı yorumlarını barındıran daha esnek bir alternatif olarak nispeten daha yakın bir zamanda gelişmiştir (Lit ve Shek, 2002). Martinez-Brawley, 2020).

Yapılandırıcı yaklaşım, değerleri ve inançları üreten ve sürdüren kültürel faktörleri ve sosyal dinamikleri ele alan bir teoridir. Post modern ve eleştirel teori ve felsefelere dayanan yapılandırıcı yaklaşım, yalnızca sosyal hizmet içinde değil, aynı zamanda diğer ilgili alanlardaki bakış açıları ve uygulamaları da etkilemiştir.

Bir meta-teori olarak da ifade edilen yapılandırıcı yaklaşım özünde felsefe, davranışçılık ve metodolojik kırılımlara sahip geniş bir perspektife sahiptir. Felsefi olarak gerçeklik (metafizik ve ontoloji) ve insan bilgisinin doğası (epistemoloji) ile ilgilenir. Yapılandırıcı yaklaşım bilmenin temelde uyarlanabilir olduğunu ve bilginin "doğru" olmaktan çok "uygulanabilir" olması gerektiğini öne çıkarır. Yapısalcı yaklaşım felsefi ve davranışsal bileşenleri ile sosyal hizmet uygulaması için metodolojik çıkarımlar sağlamaktadır (Carpenter ve Brownlee, 2011).

Öznel, bilgi ve gerçekliklerini etkileşim ve eylemleri sonucunda inşa ederler. İçinde buldukları çevrede birbirleriyle etkileşimleri sonucu anlam oluştururlar. Söz konusu anlam oluşturmaya yönelik deneyimler ise kişiden kişiye değişmektedir. İki farklı özne aynı olayı yaşamış olsa bile her birinin buna ilişkin gerçeklik algısı farklıdır (Poulin ve Malis, 2019).

Yapılandırmacı görüşte gerçekliğin, sosyal bir bağlam çerçevesinde oluşturulduğu ön kabulünden hareketle, bireylerin içinde buldukları dünyayı ve kendilerini anlamlandırma süreçlerine işaret edilir. Bu kapsamda bilgi, tarihsel, sosyal, politik ve kültürel deneyimler çerçevesinde sosyal olarak inşa edilir ve özneye göre değişir. Başka bir deyişle öznenin gerçekliği hem bireysel hem de sosyal yapılar tarafından şekillendirilir (Lee, 1996; Teater, 2015).

Gerçekliğin yapılandırılmasına ilişkin temelde üç önermeden bahsedilmektedir. İlki, bireylerin, gerçekliğin bilgisini inşa etmede aktif bir rol üstlendikleridir. İkincisi, bireylerin dışında bulunan nesnel bir gerçekliğin olmadığı, bu nedenle gerçekliğin doğrudan keşfedilmediği ancak bireylerin gözlemleri sonucunda inşa edildiğidir. Son olarak dil ve diyaloga dayalı etkileşim, gerçeğin inşasının ayrılmaz bir parçasıdır (Green ve Lee, 2002).

Modern dönemdeki yaklaşımlarda bilginin nesnellığı ve doğrulanabilir gerçekler öne çıkarken, post modern dönemde bilginin inşa edilmesi ve gerçekliğin göreceliliği vurgulanır. Başka bir deyişle, bilgi keşfedilmez, inşa edilir. Yapılandırmacı paradigma temelinde, bireylerin algıları, deneyimleri ve düşünce süreçlerine göre çoklu gerçeklerden söz edilebilir. Bu kapsamda bilginin geçerliliği daha az vurgulanırken öznel deneyimler ve bilginin çeşitliliği öne çıkarılmış olur (Poulin ve Matis, 2019).

Bu çalışma modern sonrası kuramlardan olan yapılandırmacılık ve sosyal hizmette kullanımına ilişkin genel bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda ilk olarak yapılandırmacılığın bilim ve felsefe alanlarındaki tarihsel süreçleri açıklanarak teorik kapsamına yer verilmiştir. Daha sonra sosyal hizmette yapılandırmacılık kuramı; temel kabulleri, uygulama, ekolojik yaklaşımla ilişkisi ve sosyal hizmet uzmanının rolleri çerçevesinde açıklanmıştır.

2. TARİHSEL ve FELSEFİ BAĞLAMDA YAPILANDIRMACILIK

Bir düşünce sistemi olarak yapılandırmacılık, tarih içerisinde gerçeklik (ontoloji) ve bilginin gelişimi (epistemoloji) bağlamında kendine yer edinmiştir. Bireylerin düşünce sistemi tarih boyunca modern öncesi dönem, modern dönem ve post modern dönem olmak üzere üç dönem içerisinde gelişmiştir. Her bir dönemde insanın kendisini anlamasına yönelik çeşitli yaklaşımlar var olmuştur.

Modern öncesi dönemde (M.Ö. 6.yy- Orta Çağ) idealizm ve rasyonalizmi içeren bir inanç sistemi, bireylerin yaşam hakkındaki sorularını yanıtlamak için kullandıkları ilk mekanizmalardan olmuştur. İnanç ve din merkezdedir. Ortaçağda hakikat Allah'a iman etmek ve onun buyruklarına riayet etmekte aranıyordu. Modern dönemde ise (Rönesans- 19. yy. sonları) dünyayı anlamlandırmada deneye dayalı yaklaşımlar kullanılmaktaydı. Ampirik temelli, mantıksal olarak oluşturulmuş deneylerin yardımıyla akıl, bilgi edinmenin yolu olmuştur. Başka bir deyişle, doğru bilginin kaynağı deneydir. Mantıksal pozitivizm (doğruya ulaşmada gözlemin önemi) ve bilimsel metodoloji (tümdengelim teorilerinin hipotezlerini test ederek nesnel gerçeklere rasyonel bir yaklaşım) öne çıkan kavramlardır. Böylece hipotezler inşa edilmekte ve bunları test ederek "gerçek" dünya hakkında keşifler yapılmaktadır. Bu noktada gözlemcinin tarafsızlığı temel ilkedir. Modern ve modern öncesi dönemdeki düşünce sistemleri, gerçeğin ne olduğu ile ilgili bir temel veya temel olarak ele alınabilecek, bilinebilir bir hakikat arayışı içindeydi. Her iki görüşte doğa ve toplumu incelerken, insan faktörü ve deneyimleri göz ardı edilmmiştir. Post modern dönemde (20 yy. ortalarından günümüze) bilginin oluşturulması ve gerçeğin göreceliliği vurgulanır. Bu kapsamda bilginin keşfedilmediği, ancak inşa edildiğinden söz edilir. Post-modernist dönem, bir toplum içindeki karmaşıklık, belirsizlik ve dönüşüm ile de karakterize edilir. Bu dönemlerin her biri bireylerin olayları, sorunları ve çözümleri nasıl ele aldığını kapsayan ontolojik bir perspektif sunmaktadır (Dean 1993; Weick ve Salebeey, 1998; Carpenter ve Brownlee, 2011 McGregor, 2019).

Tablo 1. Modern Öncesi, Modern ve Post Modern Dönemlerin Özellikleri

ALAN	MODERN ÖNCESİ DÖNEM	MODERN DÖNEM	POST MODERN DÖNEM
Metafizik	Gerçeküstüçülük	Gerçeklik, doğacılık	Gerçeklik karşıtı
Epistemoloji	Mistizm ve/veya kadercilik	Nesnellik, deneycilik	Sosyal öznelcilik
İnsan Doğası	Doğuştan günahkâr, Allah'ın iradesine	Tabula Rasa1 ve özerklik	Sosyal yapılandırma ve çatışma

¹ Felsefeci John Locke'ın bireylerin boş zihinle dünyaya geldiği ve yaşamdaki tek yol göstericinin "akıl" olduğu önermesine dayanan görüşü.

	bağlılık		
Etik	Kollektivizm, alturizm (özgecilik)	Bireyselcilik	Kollektivizm/eşitlikçilik
Epistemoloji	Mistizm ve/veya kadercilik	Nesnellik, deneycilik	Sosyal öznelcilik
İnsan Doğası	Doğuştan günahkâr, Allah'ın iradesine bağlılık	Tabula Rasa ve özerklik	Sosyal yapılandırma ve çatışma
Etik	Kollektivizm, alturizm (özgecilik)	Bireyselcilik	Kollektivizm/eşitlikçilik

Kaynak: Hicks, 2011 s.30

Yapılandırmacılığa ilişkin görüşler sanat, matematik, edebiyat, felsefe, sosyal ve davranış bilimlerinde daha uzun bir geçmişe sahiptir. Vico, Kant, Nietzsche, Vygotsky ve Piaget'nin çalışmalarında yapılandırmacılığın izleri görülebilir. Yunan felsefeci Protogoras "her şeyin ölçüsü insandır" görüşünden hareketle nesnel bir dünyanın olmadığını, diğerinden daha doğru bir algılama sisteminin bulunmadığını vurgulamıştır. Başka bir felsefeci olan Kant ise zihnin, deneyimleri pasif olarak kaydetmediğini, deneyimin proaktif bir sonucu olarak yapılandığını vurgular. Diğer önemli yapılandırmacılardan Hans Vaihinger ise davranışların oluşumunda bilişsel süreçlerin önemine değinmiştir. Piaget ise çocuk gelişimine yönelik çalışmalarında gelişimsel epistemoloji teorisini formüle etmiştir. Piaget'e göre yeni doğan bir bebek mental olarak düzenleme yetisiyle donanımlı olarak dünyaya gelir. Çocuğun çevresiyle etkileşimi sonucu ise doğuştan getirdiği zekâ gelişimi tamamlanır (Carpenter ve Brownlee, 2011).

Felsefi olarak yapılandırmacılık "gerçeklik" ve "olmanın" (metafizik ve ontolojik) doğası ile ilgilidir. Yapılandırmacı görüşe göre bilginin oluşumunda fikirler, kavramlar ve şemalar gibi bilişsel etmenler bir araya gelir. Gerçekliğin oluşturulmasında bireylerin zihinsel süreçleri sosyal etkileşimlerden etkilenir (Carpenter ve Brownlee, 2011; Teater, 2015). Başka bir deyişle bireyler kendi gerçekliklerini çevreleriyle etkileşimleri sonucunda oluştururlar. Bu, epistemolojik bakış ise yapılandırmacılık olarak adlandırılmaktadır (Green ve Lee, 2002).

2.1. Teorik Kapsam

Dünya hakkında hepimizin bilgisi, şeylerin ne olduğu ile ilgili birebir aynı değildir. İnsanlar ve sosyal sistemler kendi kendilerini düzenleyen ve üreten autopoieticlerdir. Autopoietic kavramı biyologlar Humberto Maturana ve Francisco Varela tarafından kullanılmıştır. Bu bilim insanları "yaşamın ne olduğu" ile "yaşayan varlıklar ile yaşamayan varlıklar arasındaki farkın ne olduğu" sorularına yanıt aramışlardır. Sorularının yanıtını ise "yaşayan sistemlerin kendi kendini ürettiği" önermesinde bulmuşlardır. Autopoietic sistemler kapalı sistemler olmayıp, çevresiyle etkileşim içerisindedirler. Bu perspektif temelinde bireylerin çevreleriyle etkileşimleri sonucu oluşturdukları anlam, özünde yapı tarafından belirlenmektedir. Yapılandırmacı yaklaşım tümevarımsal (inductive) yorumsamacı (hermeneutical) ve niteliksel (qualitative) (Raskin, 2002).

Öte yandan yapılandırmacılık, gerçeğin, bireylerin biliş, biyoloji ve dil gibi unsurlar kapsamında sınırlandırıldığını da vurgular. Biliş, bilgileri işlemek veya olayları birbirine bağlamak için bir dizi kurallar içeren içsel olarak düzenlenmiş ilişki sistemlerini temsil etmektedir. Bilişsel şema teorisini yapılandırmacılık tartışmalarında görmek mümkündür. Bireyler genellikle çevreleriyle etkileşimlerinde bilişsel şemaları temelinde olayları yorumlama eğilimindedirler (Green ve Lee, 2002; Seidl, 2004).

Bazı yazarlara göre ise yapılandırmacılık iki kategoride değerlendirilmektedir. İlki Epistemolojik Yapısalcılık (Epistemological Constructivism), diğeri Yorumsamacı Yapısalcılıktır (Hermeneutic Constructivism). Epistemolojik yapısalcılığa göre dış dünyadaki gerçeklik gözleme dayalıdır. Bununla birlikte, gözlemcinin bu bağımsız gerçekliği kendi kurgusu dışında bilmesi mümkün değildir. Yorumsamacı yapısalcılıkta ise gözlemciden bağımsız bir gerçeklik bulunmamaktadır. Bilgi, gözlemci topluluğun dilsel faaliyetlerinin bir ürünüdür. Bilgiyi söylemsel olarak tartışan grupların sayısı kadar bilgi sistemi olabilir. Bu yaklaşımda dil, söylem ve iletişim, bilgi sistemlerinin oluşturulması ve sürdürülmesinde merkezi bir rol oynamaktadır (Raskin, 2002).

İnsan davranışlarının anlaşılmasında algılama ve bilişsel süreçleri kapsayan içsel dinamiklerin önemine vurgu yapan teorilerin yapılandırmacılıkla ilgili olduğu söylenebilir. Zihin gerçekliği büyük oranda sosyal ilişkiler yoluyla inşa eder. Başka bir deyişle psikolojik ve sosyolojik olgular bireyin gerçekliğini meydana getirmede önem taşır.

Tablo 2. Dünya Görüşü, Epistemoloji, Bilgi ve İnsanın Varoluşuna Dair Bakış Açısı Kapsamında Pozitivist ve Yapılandırmacı Görüş Arasındaki Farklar

	Pozitivism	Yapılandırmacı Bakış
Dünya görüşü	- Nesnel gerçekliğin oluşumu - İnsanın varlığından bağımsız bir dünya görüşü	-Nesnel bir gerçeğin yokluğu -Gerçeğin sosyal olarak yapılandırıldığı
Bilme yolu (Epistemoloji)	-Gerçekler ve nesnel dünya doğrulanabilir standartlar ve katı yöntemler sayesinde anlaşılabilir - Dilin önemsizliği - Kültürleri aşan gerçeklik - Bilim; dünyanın gerçek tanımına yaklaşmanın yolu	-Anlamın vurgulanması ve yorumlama; insanların bir diğeriyle nasıl etkileşim kurduğuna odaklanan gerçeklik
Bilgi	- Mesleki bilgi nesnel, deneysel ve tümdengelimli faaliyetlerle elde edilir - Mesleki bilgiye sahip olanlar güç ve uzmanlık elde eder	- Mesleki olmayan bilgi ile mesleki bilgi arasında fazla fark yoktur
İnsan doğasına bakış	- Deterministik (belirleyici)	- İnsanlar, yansıtma gücüne sahip sosyal varlıklardır

Kaynak: Lit ve Shek, 2002, s.114'den uyarlanmıştır.

Yapılandırmacılık, bireyin gerçeklik algısında kişiler arası, grup etkileşimleri ve sosyal ilişkilerinde kullandığı dil yoluyla da inşa edildiği kabulünü içerir. Gerçeği şekillendiren söz konusu yapı, bireyin içinde bulunduğu ekonomik, politik, tarihi ve kültürel bağlamlar temelinde şekillendirilir. Dil, kelimeler aracılığıyla üretilir. Çevremizle olan deneyimlerimize ilişkin kategoriler oluşturmamızı sağlar. Bununla birlikte, kelimeler ve kategoriler pek çok muğlaklık ve bireyden bireye değişen farklılığa sahiptir. Bireyler, kullandıkları dil ve söylemler ile gerçeklik hakkında önceden doğru kabul ettikleri varsayımlarda bulunur. Günlük yaşam içerisinde doğru kabul edilen bu varsayımlar, deneyimlerin belirli yönlerine dikkat etme ve diğerlerini göz ardı etme ile sonuçlanır. Bu süreçte bireyler, kendi gerçeklikleriyle uyumlu buldukları şeylere önem atfetmiş olurlar. Kendini doğrulayan kehanet olarak da adlandırılabilir bu durum, özünde, bireylerin kendilerine göre doğru kabul ettikleri gerçekliklere ilişkin kanıtlar bulmalarını ve diğerlerini önemsememelerini sağlamış olur (Lee, 2002).

3. SOSYAL HİZMETTE YAPILANDIRMACILIK

Yapılandırmacılık sosyal hizmette yeni bir kavramdır. Sosyal hizmet paradigmasının yakın zamandan itibaren değişime uğradığı görülmektedir. Bilimsel nesnellik ve pozitivism on dokuzuncu ve yirminci yüzyılın başlarında sosyal hizmet uygulamalarını etkilemiş olmakla birlikte, nispeten yakın zamanda, farklı bakış açıları ve gerçekliğin farklı yorumlarını içeren daha esnek bir alternatif olarak gelişmiştir (Martinez-Brawley, 2020). Psikodinamik teori gibi gelenekselci yaklaşımlarda müracaatçıda keşfedilmesi gereken "gerçek bir sorundan" bahsedilir. Gerçek sorun kavramı, klinik beceriler kullanılarak müracaatçının nesnel özelliğe sahip patolojik ve işlevsiz durumuna işaret eder. Son dönemlerde, sosyal hizmet uygulamasına yönelik hem alan içinde hem de alan dışında, mevcut kavram ve yaklaşımlara farklı bakış açıları getiren gelişmeler meydana gelmiştir. Söz konusu gelişmeler aynı zamanda sosyal hizmet mesleğinin temel değer ve yöntemlerini de kapsamaktadır (Weick ve Salebeey, 1998).

3.1. Temel Kabuller

Daha öncede değinildiği gibi, yapılandırmacı yaklaşım bilginin oluşturulması ya da keşfedilmesinde, deneyimlerin yorumlanmasında bireysel süreçleri ele alır. Başka bir deyişle bilginin bulunması ya da keşfedilmesinden çok, inşa edildiğine odaklanır. Bu nedenle yapılandırmacılık sosyal hizmet uzmanına bilginin statik (durağan) olmaktan çok değiştirilebilir ve geliştirilebilir bir yapısı olduğu bakışını sunar. Yapılandırmacı epistemolojinin uygulanmasındaki kilit önem, bireylerin kendilerine göre doğru ya da gerçek olduğuna inandıkları şeylere göre davrandıklarıdır. Bu kapsamda sosyal hizmet uzmanına müracaatçının bilgisinin kültürel faktörlerden etkilendiği ve deneyimleri çerçevesinde şekillendiğini göz önünde bulundurmasını sağlar.

Yapılandırmacı paradigmadan türeyen pek çok meta teori bulunmaktadır. İlişkisel, toplumsal, radikal ve sosyal yapılandırmacılık bu teorilerdendir. Sosyal yapılandırmacılık sosyal hizmetteki güçlendirme yaklaşımının gelişimine de katkıda bulunmuştur (Poulin ve Matis, 2019). Yapılandırmacı teoride de müracaatçının güçleri vurgulanmakla birlikte, otoriteriyen bir yaklaşımdan uzak, işbirlikçi bir ilişki kurulur.

Sosyal hizmet mesleğinin başlangıcından bu zamana kadar müdahalelerinde müracaatçının kendi kararını vermesi (self-determination) ilkesi önemsenmektedir. Benzer şekilde yapılandırmacı yaklaşımda da bireyin kendi kararını vermesi ve seçimleri dikkat alınmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşım genelci-eklektik sosyal hizmet uygulamaları ile uyumlu bir bakış açısı sunar.

Yapılandırmacı kuramda, değerlendirme ve müdahaledeki odak noktası içsel özelliklerin ele alındığı anlam oluşturma süreci olsa da, sosyal hizmetteki çevresel koşullar ve sosyal etkenler müracaatçının kişisel gelişimi ve amaç oluşturmada göz önünde bulundurulurken durum içinde birey (person-in-situation) odağa alınır. (Caputo ve diğerleri, 2015)

Yapılandırmacı yaklaşımın sosyal hizmette kullanımı incelendiğinde müracaatçının çevresiyle etkileşiminden oluşan anlamların ortaya çıkarılması ve müdahale sürecinde bunların kullanılmasına dayandığı görülmektedir. Her birey gerçeklik ve anlamı, içinde bulunduğu sosyal, kültürel, tinsel ve bireysel alanlar çerçevesinde inşa eder. Dolayısıyla her müracaatçının sorununa yönelik algısı farklıdır. Bu çerçevede yapılandırmacı kuram kapsamındaki sosyal hizmet ana hatlarıyla aşağıdaki gibi belirlenebilir:

- ✓ Sorun, müracaatçının içinde bulunduğu sosyo-kültürel bağlamda inşa edilir,
- ✓ Müracaatçının gerçeklik inşası durağan ya da sınırlı değildir, sosyal çevresiyle etkileşimi sonucunda değişen bir yapıya sahiptir,
- ✓ Sosyal hizmet müdahalesi sosyal hizmet uzmanı ve müracaatçı arasında anlamın müzakere edildiği ve bu bağlam içerisinde yeniden oluşturulduğu ortak bir yapıdır.
- ✓ Sosyal hizmet uzmanı müdahale sürecinde değişime yardım etmek için müracaatçıyla ilişkisinde gözlemci rolündedir. Müracaatçının sosyal çevresi içindeki sorunlarını çözümleyebilmesi için geçici olarak onun dünyasında var olmaktadır (Lee, 1996).

3.1.2. Uygulama

Objektif gerçekliğin bilinemeyeceği ve gerçekliğin inşa edildiğine dair görüşü içeren yapılandırmacılık kapsamında, sosyal hizmetin değerlendirme ve müdahale yaklaşımları farklılaşacaktır. Bu doğrultuda yapılandırmacı kuram kapsamındaki sosyal hizmet uygulaması aşağıdaki süreçler bağlamında yerine getirilir.

- ✓ Değerlendirme; değerlendirme esasen medikal modelde kullanılan bir kavramdır ve nesnel bir durum ya da sorunun varlığına işaret etmektedir. Bu durumda müracaatçı, teşhis edilmesi ya da üzerinde çalışılması gereken bir varlık olarak ortaya çıkmaktadır. Örneğin DSM kriterleri teşhise dayalı, güç sahibi otoriteler tarafından tanımlanmış, hangi davranışların sağlıklı, hangilerinin sağlıksız olduğunu belirten bir araçtır. Bununla birlikte, teşhisin bireylerin yaşamı üzerinde güce dayalı bir etkisi bulunmaktadır. Yapılandırmacı kuram kapsamındaki değerlendirmede ise sorunun formüle edilmesinde işbirlikçi bir yaklaşım benimsenir. Müracaatçı, içinde bulunduğu durumu ve zorluklarını tanımlamada uzman olarak görülür. Sosyal hizmet uzmanının buradaki rolü ise müracaatçının yaşamı ve hedefleri hakkında bilgi edinmek, mevcut durumun araştırılmasını teşvik etmek ve anlamının sınırlarını genişleten sorular sormaktır. Yapılandırmacı bir modelde, müracaatçının yeni anlamlara ulaşması için döngüsel, varsayımsal veya yansıtıcı gibi farklı soru biçimleri kullanılır.
- ✓ Teorinin kullanımı; pek çok teori alternatif açıklamalar olarak ele alınır, hiçbir teori ya da yaklaşım diğerinden daha önemli görülmez. Bu noktada çoklu kuramsal perspektifler ve çoklu yorumların uygulanabilirliği gündeme gelir. Teorilerden elde edilen bilgiler, kişisel ve profesyonel tecrübelerimiz tarafından da bir anlamda onaylanmış olur. Burada sosyal hizmet uzmanının dikkat etmesi gereken bir durum vardır. Müracaatçının öyküsünü teorik bir çerçeveye koymak için acele etmek, onun problem çözme konusundaki çabalarını gözden kaçırmamıza neden olabilir. Yapılandırmacı yaklaşım, bilme yeteneğimizin sınırlarını ve bilmeye giden yollardaki güçlü etkileri bir anlamda hatırlatmış olmaktadır. Teori ve buradan elde edilen deneyimler, giderek bizi şekillendirmeye başlar. Özünde, bildiğimiz, kendimiz ile farklı kişi ve durumların kendimiz üzerindeki etkileri olur.
- ✓ Müdahale; müracaatçının bireysel öyküsü ve anlamın kişiye göre değişkenliği ön plandadır. Müracaatçılar sorunlarıyla ilgili yardım almak için sosyal hizmet uzmanına başvururlar. Yardım arama sürecinde ise aslında kendi hikâyelerini anlatırlar. Duyduklarımız ise gerçekliğin müracaatçı tarafından yeniden inşası, yeniden biçimlendirilmesi ve yorumlanmasıdır. Aynı olaylarla ilgili anlatılar zamanla değişir ve anlatıldığı bağlamdan etkilenir. Başka bir deyişle görüşme ortamında bir anlatının gelişim şekli, az da olsa sosyal hizmet uzmanının katılımından etkilenecektir. Müdahalelerde genellikle kendi sorularımıza yanıtlar bulmak isteriz, bazı zamanlarda bu durum müracaatçının kendisini tam olarak ifade etmesini engelleyebilir. Her müracaatçının öyküsü kendine özeldir ve ifade şekilleri değişebilir. Bazıları daha az duygu içeren eylem-odaklı öykülerden bahsederken, diğerleri tamamen duygularından söz eder. Burada müracaatçının öyküsünü nasıl anlattığı ve kendisini nasıl ifade ettiğine dikkat etmek gerekir. Kendisini bir kurban olarak mı görüyor yoksa bir savaşçı mı? Bununla birlikte, görüşme sürecinde olan

sessizlikler de her zaman müracaatçının çekingen ya da dirençli olduğunu göstermez. Müracaatçının süreç içerisinde güven ilişkisine dayalı olarak deneyimlerini görüşme ortamına getireceği bilinmelidir.

- ✓ Mesleki ilişki; karşılıklı yoruma dayalıdır. Sosyal hizmet uzmanının rolü, bilmeyen, öğrenendir. Yapılandırmacı yaklaşım, sosyal hizmet uzmanının otoritesini azaltmasına karşın, uzmanlığını ortadan kaldırmaz. Sosyal hizmet uzmanı mesleki ilişkisinde sorduğu sorular ile problemi yeniden çerçeveleyen müracaatçıların sorunlarının temelindeki kültürel bağlamların ve inançların farkına varmalarına yardımcı olur.
- ✓ Değerler; müdahalenin önemli bir bileşenidir. Sosyal hizmet uzmanının değerleri müracaatçının içinde bulunduğu durumu farklı bir şekilde yorumlamasına neden olabilir. Müracaatçı belirli bir durumu sorun olarak görüyordur. Örneğin işyerinde patronuyla iyi ilişki kuramadığından bahsetmektedir. Sosyal hizmet uzmanı müracaatçının yaşamıyla ilgili daha fazla bilgi sahibi oldukça aslında onun otorite konumundaki kişilerle yaşadığı daha büyük bir sorunun örneğini deneyimlediğini düşünebilir. Müracaatçı yalnızca patronuyla yaşadığı ilişki sorunundan bahsetmek isterken, sosyal hizmet uzmanı müracaatçı için sorun olarak gördüğü durumun örneklerini bulmaya çalışabilir. Burada uzman, kişinin yaşamındaki diğerleriyle ilişkilerinde yeniden deneyimlediği içsel çatışmalara dayalı teorik bilgisini kullanmış olur. Örnekten yola çıkarak, bireylerin değerlerindeki farklılıkların, sorunlar ya da durumlar hakkındaki karar vermeyi nasıl değiştirdiğini ortaya koymaktadır. Uzmanın, otoriteyle yüzleşmenin ve otorite karşısında özerkliğini korumanın müracaatçı için en iyisi olduğuna dair görüşü, özünde, sorunun ortaya çıkma şeklini de etkileyecektir. Yapılandırmacı teoriye göre uzmanın ve müracaatçının değerlerinin birbirinden farklı olması durumunda, uzman değerlerine olan bağlılığını ve bunun müracaatçı üzerindeki etkisini değerlendirmelidir.

Sosyal hizmet uzmanının yapılandırmacılık temelindeki uygulamalarında dikkat edeceği ilk şeylerden biri müracaatçının biricikliği (unique) kapsamında ona saygı duyması ve bunu ona hissettirmesidir. Söz konusu değer görme ve saygı duyulma hissi müracaatçının sorunlu yaşam durumlarına yönelik farklı bakış açıları geliştirmesini, sorununu yeniden çerçevelemesini ve yorumlamasını sağlar. Bu ise, müracaatçının bulunduğu yerden başlama ilkesiyle örtüşür. Yapılandırmacı kuramda "teşhis" gibi medikal modelde kullanılan terimlere yer verilmez. Sosyal hizmet uzmanı ve müracaatçı arasındaki işbirliği vurgulanarak sorun olarak görülen şeylerin doğası anlaşılmaya çalışılır. Her şeyi bilen uzman rolü yerine işbirliğine dayalı bir ilişki geliştirilir. Burada sosyal hizmet uzmanının uzmanlığı, müracaatçı hakkında öğrenmeye dayalı keşifle ortaya çıkar (Dean 1993; Carpenter ve Brownlee, 2011; Teater, 2015).

Yapılandırmacı teoriye dayalı bir sosyal hizmet müdahalesinde bazı unsurlar öne çıkmaktadır. Bunlar sorun algısı, algılanan sorunun çözümü ve yardım arama davranışı şeklinde aşağıda açıklanmaktadır.

Sorun Algısı- müracaatçının sorunlarını algılama şekli hem içinde bulunduğu durumu hem de yardım arama davranışını etkiler. Sorun, bireyin içinde bulunduğu durumdan rahatsızlık duymasıyla başlar. Rahatsızlık duyulan durum ise kişinin öznel algılamaları ve yorumları çerçevesinde şekillenir. Örneğin çocuklarının davranış sorunları nedeniyle başvuruda bulunan bir kadın, eşinden şiddet görmekte ancak maruz kaldığı şiddeti sorun olarak algılamamaktadır. Ataerkil bir toplumsal yapı içerisinde yetişen ve şiddete tanıklık eden söz konusu kadının şiddeti normalleştirilmesi ve bunu bir sorun olarak algılamaması olasıdır. Ya da depresyonda olan birinin psikiyatrik tedaviye başvurmaması, toplumda hasta olarak damgalanmak istememesinden ileri gelebilir. Müracaatçının sorununun nedenlerine ilişkin algısı çok çeşitli olabilir. Örneğin depresyonda olmasının nedenini kullandığı ilaçlara, diğer insanlarla sorunlu ilişkilerine, kendine olan öfkesine, ahlaksızlığa, Allah'ın öfkesine, atalarına, spiritüel ya da diğer kültürel inançlarına bağlayabilir. Başka bir deyişle müracaatçı, probleminin nedenini fizyolojik, kişiler arası, ahlaki, tinsel ya da dini sebeplere dayandırabilir. Sosyal hizmet müdahalesinde müracaatçının sorununu nasıl açıkladığı, problemi çözme konusunda sosyal hizmet uzmanına önemli bilgiler sağlar. Burada sosyal hizmet uzmanı varsayımlarda bulunmadan ve müracaatçıyla tartışmadan onu dinlemeli ve inançlarına saygı duymalıdır

Algılanan Sorunun Çözümü- bireyin kültürel değer ve inançlarına dayalı olarak sorununu algılama şekli, onun çözümü ile ilgili de pek çok ipucu verir. Örneğin istismar edildiği ilişkisini sonlandıramayan depresyondaki bir kadının, kültürel pratiklerinde eş ve aileye bağlılık önem taşıyor olabilir. Bu noktada çözüm sürecinde müracaatçının kültürel pratikleri ve değerleri göz önüne alınmalıdır. Yapılandırmacı yaklaşım, müracaatçıyı daha iyi anlamak için davranışlarının arkasındaki motivasyon ve değerleri göz önünde bulundurmasını sağlar. Bu bakış açısı hem uzmanın hem de müracaatçının dâhil olduğu işbirliğine dayalı ortak bir müdahale süreci oluşturmalarına katkı sağlayarak, çözüm için alternatifler sunar. Bu kapsamda, uzmanın bazı sorulara yönelik cevapları, müracaatçıyla birlikte yanıtlaması önemlidir.

Müracaatçının sorunun çözümüne yönelik algısı nedir? Çözümüne kim ya da kimler dâhil olacaktır? Müracaatçının kaynakları bakımından güçlü ve güçsüz yanları nelerdir? Amaçlarına ulaşmasını engelleyen kültürel engeller müracaatçı tarafından nasıl algılanıyor? Müracaatçının algıladığı çözümler toplumdaki yasal normlarla çelişiyor mu? Bu gibi durumlarda müracaatçının kültüründe sorunun çözümüne yönelik kullanılabilecek değerler bulunmakta mıdır?

Yardım Arama Davranışı- bireyler özel, sosyal ve profesyonel yaşamlarına ilişkin alanlarda yardım ararlar. Söz konusu yardım arama davranışı bireyin diğerleriyle etkileşiminden etkilenir. Bireyin bahsedilen bu alanlardaki eylemleri, bir diğerinin görüş, anlam, değer ve kültüründen etkilenir. Özel alandaki yardım arama davranışı kişinin kendine yönelik uyum sağlama ya da koruma mekanizmaları çerçevesinde şekillenir. Örneğin bazısı depresif durumu ile baş etmek için egzersiz yapabilir ya da pozitif düşünmeye çalışabilir. Sosyal alanlar ise aile ve akraba ilişkileri, arkadaşlar gibi diğer sosyal ağları kapsar. Profesyonel alanlar toplum tarafından oluşturulan bütün yardım gruplarını kapsar. Her bireyin yardım aramak için başvurduğu alan değişebilir. Müracaatçının yardım arayışında bulunduğu alanlar sosyal hizmet uzmanının müdahale stratejisi oluşturmasında ona bilgi sağlar. Kişinin içinde bulunduğu sosyal yapıda öncelikle aile ya da topluluktan destek arayışı önemli olabilir (Lee, 1996; Cooper, 2001).

Sosyal hizmetin ekolojik doğası bireyi çevresi içinde ele alır. Böylece müracaatçılar bireysel gerçekliklerini oluştururken çevrelerinden bağımsız düşünülemez. Müracaatçıların deneyimleri ön plandadır ve bu doğrultuda anlam birlikte inşa edilir (Dean, 1993).

3.1.3. Ekolojik Yaklaşım ve Yapılandırıcılık

Sosyal hizmet uzmanları müracaatçıların gerçekleştirmek istedikleri değişiklikler için pragmatik bir tutuma sahiptirler. Böylece bireylerin güçlendirilmesinde hem bireysel hem de sosyal faktörlere odaklanırlar. Yapılandırıcı teori, gerçekliğin oluşturulmasında hem bireysel hem de sosyal faktörlere odaklanan bir görüşe sahiptir. Böylece "ya/ya da" yerine "hem/hem de" görüşünü öne alır. Bu nedenle de sosyal hizmet uygulamalarındaki ekolojik yaklaşım, yapılandırıcılıkla uyumlu bir yapıya sahiptir (Green ve Lee, 2002).

Ekolojik yaklaşımın özünü "çevresi içinde birey/bağlam içinde birey" yapısı oluşturmaktadır. Yapılandırıcılığa göre gerçeğin oluşumunda kişilerarası, kültürel, tarihi, politik ve ekonomik etkiler önem taşır, bu ise ekolojik yaklaşımın çevre kısmı ile ilgili yanıdır. Sosyal hizmetteki ekolojik yaklaşımda birey ve çevre arasında karşılıklı etkileşimin olduğu, birinde meydana gelen değişimin, diğerini de etkilediği kabul edilmektedir.

3.1.4. Sosyal Hizmet Uzmanının Roller

Yapılandırıcı yaklaşım sosyal hizmet uygulamasından ayrı olmamakla birlikte, müracaatçılarla nasıl çalışılacağını düzenleyen bir meta çerçeve sunmaktadır. Bununla birlikte, sosyal hizmet uzmanları için yapılandırıcı kuram kapsamında bazı genel ilkelerden söz edilebilir. Bunlar; müracaatçı ile işbirliğine dayalı bir ilişki geliştirmek, meraklı bir duruş sergilemek, "bilmeyen, uzman olmayan" rolü almak, müracaatçının ifade tarzını öğrenmek ve gerçekliği diyalog aracılığıyla yeniden inşa etmektir.

Müracaatçı ile işbirliğine dayalı bir ilişki geliştirmek; yapılandırıcı perspektife göre, olayları yorumlamada birden çok yol bulunmaktadır. Hiçbir görüş daha uygun, doğru ya da gerçek değildir. Başka bir deyişle, aynı anda birden fazla gerçek var olmaktadır. Bu nedenle müracaatçının gerçekliğe ilişkin görüşünü keşfetmek, mesleki bilgi ve teorileri bilmekten kaynaklanan uzman görüşünü müracaatçıya yansıtmak değildir. Sosyal hizmet uzmanı, gerçekliği müracaatçınınkinden daha doğru görmemelidir. Kendi bildiklerini tek gerçek olarak görmeyen sosyal hizmet uzmanı, müracaatçı ile eşitliğe dayalı bir ilişki geliştirebilir. Eşitlikçi yaklaşım ise işbirliğine daha yakın olmayı sağlar. Sorun ve hedef tanımları teorik yaklaşımları yansıtan ve önceden belirlenmiş uzman bilgisi yerine müracaatçı tarafından belirlenmelidir.

Meraklı bir duruş sergilemek; işbirliğine dayalı bir ilişki geliştirebilmek için meraklı olmak önemlidir. Meraklı bir tutum ile müracaatçıyla gerçekten ilgilendiğimizi ve onu kabul ettiğimizi göstermiş oluruz. Müracaatçılar, vaka olarak görülmekten çok, birey olarak kendisiyle ilgilenilmesini bekler. Müracaatçının gerçekliğini anlayabilmek için onun hikâyesi ve sorunları yakından dinlenmelidir.

Bilmeyen, uzman olmayan rolü almak; bu perspektifte müracaatçılar, sorunları, çözümleri, kaynakları ve yetenekleri ile kendi yaşamlarının uzmanı olarak görülürler. Burada profesyonel gerçeklik yoktur. Bununla birlikte sosyal hizmet uzmanı bilmeyen, uzman olmayan rolde iken, "soracakları sorularda" uzman rolündedirler.

Müracaatçının ifade tarzını öğrenmek; onun şimdiki gerçeğini öğrenmek adına yararlıdır. Müracaatçılar kendilerini değersiz ya da güçsüz hissettiklerinde etkili bir müdahale nasıl olmalıdır? Sosyal hizmet uzmanı bu noktada müracaatçıya gerçekleri daha geniş bir açıdan görmesi, kendisini yeterli, değerli, yaşamı üzerinde eylemliliğe sahip ve yaşam öyküsünü yeniden oluşturabilecek düzeye gelmesinde yardım eder. Müracaatçının gerçekliğinin keşfedilmesi dil ve söylem yoluyla olmaktadır, dolayısıyla müracaatçının gerçekliğinin yeniden oluşturulması da dilin kullanımı ve diyalog ile olmaktadır. Söz konusu değişim ise tek taraflı değildir. Yapılandırmacı bakış açısıyla müracaatçı ve sosyal hizmet uzmanı müracaatçı açısından problemin artık var olmadığı ya da azaldığı bir gerçeklik duygusu oluşturmak için birlikte çalışırlar. Diyalog içerisinde dönüştürücü unsurlara yer vermek, kimseyi suçlamamak, sorun, patoloji ve geçmiş odaklanmamak önemlidir. Fikir ayrılığı ya da çatışma yerine işbirliği geliştirmek, yeni çözümler ve hikâyeler oluşturmak, yeni bir gelecek oluşturmak üzerinde durulmalıdır (Green ve Lee, 2002; Gergen, 2009).

Sorunun yeniden yapılandırılmasında (deconstruction) müracaatçıyı sorundan "ayırarak" önem taşımaktadır. Sorunun, müracaatçı üzerindeki etkisini uygun bir bağlama yerleştirmek, problem tanımının altında yatan bireysel varsayımları ya da açıklamaları sorgulamak gerekir. Bu süreçte odak noktası sorunun dışsallaştırılmasıdır. Bu kapsamda, keşfedilmesi gereken hususlara ilişkin aşağıdaki durumlar değerlendirilebilir.

- ✓ Müracaatçı, var olan sorununu nasıl algılamaktadır?
- ✓ Müracaatçı sorununu nasıl deneyimlemektedir?
- ✓ Sorununa nasıl bir anlam yüklemektedir?
- ✓ Bu soruna başka kimler dâhildir?
- ✓ Geçmişteki hangi olaylar sorunun gelişimine etki etmiştir?
- ✓ Sorun, zaman içinde nasıl değişmiş/evrilmiştir?
- ✓ Sorun, müracaatçının yaşamının hangi yönlerini etkilemektedir? (Kelly, 1996).

Buraya kadar yapılandırmacı yaklaşımın sosyal hizmet uygulamasındaki kullanımı ve sosyal hizmet uzmanının rolleri genel çerçevede açıklanmıştır. Tablo 3.'te söz konusu durum, pozitivist yaklaşımlar ile karşılaştırma halinde gösterilmektedir.

Tablo 3. Pozitivist ve Yapılandırmacı Kuram Arasındaki Farklılıklar

	Pozitivist Kuramlar	Yapılandırmacı Kuram
Problemin değerlendirilmesi ve yorumu	Sorun müracaatçı ya da toplumdadır, sorunlar aksaklık ya da patolojiden kaynaklanır	Sorunlar kullanılan dilden kaynaklanır, sorunlar öyküsel bağlamda benzersizdir
Müdahalede "bilme" yolları	Bireyler bilme kapasitesine sahiptir	İletişimsel eylem; anlam üreten söylem ve diyalog
Müdahale stratejileri ve amaçları	Teorinin pratiğe uygulanması ile sorunun çözümü	Dilsel durum; karşılıklı fikir alışverişi; yeni anlamlar oluşturmak; eleştirel teorilerin uygulanması
Sosyal Hizmet Uzmanının Rolü	Uzman; aktör ve organizatör; üstün bir pozisyon	İletişim odaklı; katılımcı gözlemci
Müracaatçının rolü	Bir sistemdeki eleman; hasta; pasif hizmet alıcı; analiz edilen nesne; aşağı bir pozisyon	Etkin anlam oluşturan, yansıtıcı, sosyal hizmet uzmanı ile eşit statü
Değerlerin rolü	Değerden bağımsız	Değer yüklü

Kaynak: Lit ve Shek, 2002, s.119'dan uyarlanmıştır.

Sosyal hizmet müdahalesinde eksiklik, patoloji, teşhis gibi kavramlar pozitivist kuramlarda öne çıkarken, yapılandırmacı kuramda, öznenin deneyimleri, bakış açısı, içinde bulunduğu sosyo-kültürel durum, iletişim ve dil gibi daha farklı unsurlar göz önünde bulundurulur. Böylece keşfetmeden çok, anlamaya odaklanılır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Post-modernite dönemi pek çok alanda değişikliğe sebep olmuş, söz konusu değişimler sosyal hizmetin bilgi temeline de farklı bakış açıları getirmiştir. Dönemin getirdiği yeniliklerden en önemlisi ise özne olarak insanın, yaşamının her sürecinde aktif rol alması durumu olmuştur. Pozitivizmin katı bakış açısı yerini, her bireyin kendi öyküsüne, deneyimlerine, gerçeğe ilişkin öznel algısı ve yorumuna bırakmış, bu esnek durum ise her bireyi kendi yaşamının sorumluluğunu üstlenmeye yöneltmiştir.

Yapılandırmacı kuram sosyal hizmet uzmanlarına bireylerin bilme yollarının uygulamalarını nasıl etkilediğine dair farkındalık sağlaması açısından önemli bir yerde durmaktadır. Post modern bir kuram olarak yapılandırmacılık, sosyal hizmet uzmanlarının tek bir metodolojiye odaklanmak yerine, müracaatçıların farklı bakış açıları keşfetmesi için alternatifler sunmaktadır.

Bilgi bilinmez, keşfedilir önermesinden hareketle, sosyal hizmet uzmanı, müracaatçı ile birlikte onun yaşamına dair yeni bir keşif yolculuğuna çıkar. Bu noktada sosyal hizmet uzmanı müracaatçı ile iletişimi yoluyla bilen değil, öğrenen rolündedir.

Yapılandırmacı kuram, bilginin inşa edilmesinde çevrenin ve dil kullanımının önemi, müracaatçının kendi durumuna ilişkin "en iyi bilen" pozisyonu, müracaatçıyla karşılıklı ilişki yoluyla anlamın yeniden oluşturulması gibi kabulleriyle birlikte, sosyal hizmet bilgisine yeni bir bakış açısı getirmektedir. Ek olarak, yapılandırma-temelli uygulamalar müracaatçının güçlendirilmesi, cinsiyet, etnik köken, kültür ve ırka dayalı haklar, insan onuruna saygı gibi sosyal hizmet mesleğinin güncel kavramlarına da işaret etmektedir. Bu nedenle yapılandırmacılığın sosyal hizmet uygulamalarında önemli bir yerde durduğu düşünülmektedir. Yine, sosyal hizmetin müracaatçılarına ilişkin temel kabullerden olan "bireyin biricikliği" (unique), "kendi kararını vermesi" (self-determination), "her bireyin yetenek ve kapasiteye sahip olduğu", "çevre-içinde-birey" kapsamı, yapılandırmacılığın temel önermeleriyle de örtüşen bir özellik göstermektedir.

Ülkemiz açısından değerlendirildiğinde ise yapılandırmacı yaklaşımın sosyal hizmetin bilgi temelinde daha çok yer alması için, uygulayıcılar tarafından kullanılması ve araştırmacılar tarafından da çalışılması gerektiği düşünülmektedir.

Ek olarak, gerçekleştirilecek başka bir çalışma ile de ülkemizin değerleri ve kültürel yapısı göz önünde bulundurularak, yapılandırmacı yaklaşımın ele alındığı bir analizin literatüre katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Caputo, R.; Epstein, W. Stoesz, D. & Thyer, B. (2015). "Postmodernism: A Dead End in Social Work Epistemology", *Journal of Social Work Education*, 51(4): 638-647.
- Carpenter, D. & Brownlee, K. (2011). "Constructivism: A Conceptual Framework For Social Work Treatment" (Ed. Francis Turner), *Social Work Treatment Interlocking Theoretical Approaches*, ss.96-116, Oxford University Press, United States of America.
- Cooper, B. (2001). "Constructivism in Social Work: Towards A Participative Practice Viability", *The British Journal of Social Work*, 31(5):721-738. <https://www.jstor.org/stable/23716348>. Erişim Tarihi: 24.02.2021.
- Dean, R.G. (1993) "Constructivism: An Approach To Clinical Practice", *Smith College Studies in Social Work*, 63(2):127-146.
- Hicks, S. (2011). "Explaining Postmodernism: Skepticism and Socialism from Rousseau to Foucault", Scholargy Publishing, 2nd Edition.
- Gergen, K. J. (2009). "An Invitation to Social Construction", Second Edition, Sage Publications.
- Green, G. & Lee, M. (2002). "The Social Construction Of Empowerment", (Ed. O'Melia Michael ve Miley Karla), *Pathways to Power Readings in Contextual Social Work Practice*, ss.175-201, Allyn and Bacon.
- Kelly, P. (1996). "Narrative Theory and Social Work Treatment" (Ed. Francis Turner), *Social Work Treatment: Interlocking Theoretical Treatment*. ss. 461-479, Free Press, New York.
- Lee, M. (1996). "A Constructivist Approach to the Help Seeking Process of Clients: A Response to Cultural Diversity", *Clinical Social Work Journal*, 24(2): 187-202.
- Lit, S. & Shek, D. (2002). "Implications of Social Constructionism to Counseling and Social Work Practice", *Asian Journal of Counselling*, 9(1&2): 105-130.
- Martinez-Brawley, E.E. (2020). "Changing Perspectives and Changing Goals. Constructivism in Social Work. Re-Visited", *British Journal of Social Work*, 50:264-281.
- McGrigor, C. (2019). "A Paradigm Framework for Social Work Theory for Early 21st Century Practice", *The British Journal of Social Work*, 49(8): 2112-2129.
- Poulin, J. & Matis, S. (2019). "Social Work Practice A Competency-Based Approach", Springer Publishing Company.
- Raskin, J. (2002). "Constructivism in Psychology: Personal Construct Psychology, Radical Constructivism and Social Constructionism", *American Communication Journal*, 5(3):1-26.

- Seidl, D. (2004). "Luhmann's Theory of Autopoietic Social Systems", Munich Business Research, https://www.zfog.bwl.unimuenchen.de/files/mitarbeiter/paper2004_2.pdf. Erişim Tarihi: 17.12.2020.
- Teater, B. (2015). "Sosyal İnşacılık" (Ed. Abdullah Karatay), Sosyal Hizmet Kuram ve Yöntemleri Uygulama İçin Bir Giriş, ss.87-103, Nika Yayınları. Ankara.
- Weick, A. &Salebeey, D. (1998). "Postmodern Perspectives for Social Work", Social Thought, 18(3):21-40.